

Το λογισμικό «Ιδεοκατασκευές». Κριτική θεώρηση

Αριστείδης Πατεράκης
MSc, Διευθυντής 20ού Δημοτικού Σχολείου Ευόσμου Θεσσαλονίκης

Γρηγόρης Φιλippiάδης
MA in Media Education,
Δάσκαλος στο 3ο Δημοτικό Σχολείο Σταυρούπολης Θεσσαλονίκης

1. Εκπαιδευτικό λογισμικό. Αξιολόγηση

Το εκπαιδευτικό λογισμικό (Ε.Λ.) αποτελεί διδακτικό υλικό και μέσο το οποίο χρησιμοποιείται στη μαθησιακή και διδακτική διαδικασία και, ανεξάρτητα από τον τρόπο χρήσης του, ο ρόλος του είναι να υποστηρίξει τη διδασκαλία και τη μάθηση, ώστε να επιτευχθούν συγκεκριμένοι μαθησιακοί στόχοι (Herrlich κ.ά., 2003).

Σήμερα και στο πλαίσιο της εισόδου των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση παρατηρείται έντονη παραγωγή Ε.Λ., του οποίου οι κατασκευαστές διατείνονται ότι μπορούν να υποστηρίξουν το διδακτικό έργο των δασκάλων και των νηπιαγωγών, με χρήση τόσο στο σχολείο όσο και στον ιδιωτικό τους χώρο (Κουστουράκης κ.ά., 2000). Όμως, είναι κοινώς αποδεκτή παραδοχή ότι το ποιοτικό Ε.Λ. σπανίζει και μάλιστα διεθνώς (Πρέζας, 2003· Παπαδόπουλος, 2004). Από το σύνολο των παραγόμενων Ε.Λ. ποια είναι πράγματι κατάλληλα και αποτελεσματικά διδακτικά μέσα; Ο συγκεκριμένος προβληματισμός σε σχέση με τις σύγχρονες απαιτήσεις για χρήση των υπολογιστών στη διδασκαλία κάνει τη διαδικασία αξιολόγησης του Ε.Λ. να φαίνεται αναγκαία. Η αξιολόγηση του Ε.Λ. πραγματοποιείται μέσα από την πολύπλευρη συλλογή, ανάλυση και ερμηνεία πληροφοριών του προϊόντος, ώστε να διαπιστωθεί η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητά του, και μπορεί να γίνει σε κάθε στάδιο της κατασκευής ή εφαρμογής του, με ποικίλες μεθόδους (Παναγιωτακόπουλος κ.ά., 2003).

2. Τεχνικές αξιολόγησης Ε.Λ.

Στο πεδίο της επιστημονικής έρευνας διαπιστώνονται συνήθως τρεις στρατηγικές αξιολόγησης (Παναγιωτόπουλος κ.ά., 2003). Η πρώτη είναι η αναλυτι-

κή ή αλλιώς παραδοσιακή. Προσεγγίζει την αξιολόγηση ποσοτικά με χρήση ερωτηματολογίου και περιγραφικές στατιστικές μεθόδους. Η δεύτερη είναι η ποιοτική, η οποία με ανθρωποκεντρική προσέγγιση και μέσα από διάλογο, συνέντευξη ή συμμετοχική παρατήρηση προσπαθεί να ερμηνεύσει τις αιτίες διάφορων φαινομένων. Η τρίτη είναι η συνδυασμένη ή μεικτή, η οποία αξιολογεί με συνδυασμό ποσοτικών και ποιοτικών προσεγγίσεων.

Σε ό,τι αφορά το Ε.Λ. υπάρχουν ανάλογες τεχνικές και μέθοδοι αξιολόγησης (Πρέζας, 2003). Έτσι διακρίνονται:

- α) η ποσοτική τυποποιημένη αξιολόγηση,
- β) η ποιοτική τυποποιημένη αξιολόγηση,
- γ) οι ευρετικές μέθοδοι αξιολόγησης και
- δ) η αξιολόγηση Ε.Λ. από απόσταση.

Όλες οι στρατηγικές αξιολόγησης Ε.Λ. στοχεύουν στην επισήμανση των θετικών και αρνητικών χαρακτηριστικών σχετικά με το διδακτικό και παιδαγωγικό του σχεδιασμό. Ειδικότερα, διερευνώνται η τεχνική του αριθμότητα, η μεθοδολογία που χρησιμοποιεί, η ευκολία χρήσης, το ύψος του και ο προσανατολισμός του στους διδακτικούς και παιδαγωγικούς στόχους. Γύρω από αυτούς τους στόχους αναπτύσσονται συγκεκριμένα κριτήρια αξιολόγησης. Στην παρούσα μελέτη επιχειρείται η ποσοτική αξιολόγηση του λογισμικού «Ιδεοκατασκευές».

3. Κριτήρια αξιολόγησης Ε.Λ.

Τα κριτήρια αξιολόγησης ενός Ε.Λ. αναφέρονται κυρίως σε τέσσερις παράγοντες (Γεωργιάδου & Οικονομίδης, 2001). Ο πρώτος παράγοντας αφορά την αξιολόγηση της ύλης που παρουσιάζεται μέσω των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ). Ο δεύτερος αναφέρεται στον τρόπο οργάνωσης και παρουσίασης της ύλης. Ο τρίτος σχετίζεται με τις διαδικασίες υποστήριξης και ενημέρωσης του λογισμικού, και ο τέταρτος αφορά την αξιολόγηση της μάθησης που προκύπτει από τη χρήση και εφαρμογή του λογισμικού. Βέβαια, σε κάθε παράγοντα υπάρχει μια σειρά επιμέρους παραμέτρων και κριτηρίων, τα οποία θα πρέπει να πληρούνται από ένα βαθμό και πάνω, ώστε ένα Ε.Λ. να χαρακτηριστεί άξιο εκπαιδευτικής χρήσης. Μερικά από τα κριτήρια ελέγχου της ποιότητας του Ε.Λ. τα οποία αναφέρονται στα επιθυμητά χαρακτηριστικά, σύμφωνα με το Γραφείο Πιστοποίησης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, είναι (Παπαδόπουλος, 2004):

1. Γενικές προδιαγραφές Ε.Λ. με βάση συγκεκριμένους στόχους (δηλαδή να ευνοεί την ενεργοποίηση του μαθητή μέσω δημιουργικών δραστηριοτήτων, πειραματισμού και διερεύνησης, να συμβάλλει στη βιωματική προσέγγιση της γνώσης και στη φιλικότερη, ελκυστικότερη και πολύπλευρη παρουσίαση της ύλης, να ευνοεί τη συνεργασία). Οι γενικές προδιαγραφές ταξινομούνται σε τέσσερις συσχετιζόμενες και στενά αλληλοεξαρτώμενες κατηγορίες:

- α) προδιαγραφές περιεχομένου,
- β) προδιαγραφές διδακτικής και παιδαγωγικής μεθοδολογίας,

γ) τεχνικές προδιαγραφές και

δ) προδιαγραφές αλληλεπίδρασης και περιβάλλοντος διεπαφής.

2. Ειδικές προδιαγραφές Ε.Λ. ανά γνωστικό αντικείμενο με βάση συγκεκριμένους στόχους (να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της μαθησιακής διαδικασίας, να συμπληρώνει το διδακτικό υλικό που χρησιμοποιείται για την επίτευξη των στόχων συγκεκριμένων Προγραμμάτων Σπουδών).

Οι παραπάνω προδιαγραφές αλληλοσυμπληρώνονται με εκείνες που προτείνει η Τ. Γιακουμάτου, όπως βρέθηκαν στις ιστοσελίδες της το Μάρτιο του 2008, και αναφέρονται:

α) στη λειτουργία του λογισμικού,

β) στην υποστήριξη του λογισμικού,

γ) στη συμβατότητά του και

δ) στις προδιαγραφές αλληλεπίδρασης και περιβάλλοντος διεπαφής.

Τέλος, ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας είναι και το κόστος του λογισμικού, το οποίο όμως λαμβάνεται υπόψη τελευταίο και εφόσον πρόκειται για σύγκριση λογισμικών που φαίνεται να έχουν την ίδια εκπαιδευτική αξία (Γεωργιάδου & Οικονομίδης, 2001). Το λογισμικό «Ιδεοκατασκευές» διανέμεται δωρεάν από το Υπουργείο Παιδείας.

Στην παρούσα μελέτη γίνεται μια προσπάθεια να ληφθούν υπόψη όλα τα παραπάνω κριτήρια.

4. Το λογισμικό «Ιδεοκατασκευές»

Στο πλαίσιο της αξιοποίησης των σχολικών εργαστηρίων για την ενσωμάτωση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.) στα Δημοτικά Σχολεία, μοιράστηκαν κατά την έναρξη του σχολικού έτους 2007-08 ψηφιακοί δίσκοι με Ε.Λ. Ένα από αυτά είναι το λογισμικό «Ιδεοκατασκευές», που προορίζεται για το μάθημα της ελληνικής γλώσσας. Κυκλοφόρησε για πρώτη φορά στο εμπόριο το έτος 1998 και πρόσφατα το ΥΠ.Ε.Π.Θ. εξασφάλισε 6.300 άδειες χρήσης (Εκπαιδευτική Πύλη ΥΠ.Ε.Π.Θ., 2008) προκειμένου να μοιραστεί σε όλα τα Δημοτικά Σχολεία της χώρας.

4.1. Στόχοι

Κύριος στόχος των «Ιδεοκατασκευών» είναι να έρθουν σε επαφή οι μαθητές με τη διαδικασία συγγραφής γραπτών κειμένων. Απευθύνεται στους μαθητές της Ε' και της ΣΤ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου καθώς και του Γυμνασίου. Στο περιβάλλον του προγράμματος αναφέρονται τα εξής:

«Η γραπτή ανάπτυξη ιδεών αποτελεί διαδικασία επίπονη τόσο για τον εκπαιδευτικό στο να τη διδάξει όσο και για τον μαθητή στο να την κατανοήσει και να την εφαρμόσει. Στόχος του λογισμικού είναι η υποβοήθηση της διαδικασίας αυτής μέσα από μια σειρά βημάτων που συνθέτουν μια ολοκληρωμένη μεθοδολογία γραπτής ανάπτυξης ιδεών εφαρμοσμένης στις αφηγηματικές και περιγραφικές εκθέσεις.

Ο μαθητής ελεύθερος από χρονικούς περιορισμούς και με τη χρήση ενός δυναμικού μέσου που είναι ο υπολογιστής, δοκιμάζει την ικανότητά του στο να χτίσει ένα ζωντανό περιβάλλον παρουσίασης και ανάπτυξης του θέματος που επιλέγει. Με τη χρήση εικονιδίων ζωντανεύει τη φαντασία του και υποβοηθείται στη γέννηση ιδεών πάνω στο συγκεκριμένο θέμα. Ακολουθώντας τις οδηγίες του προγράμματος βάζει τις ιδέες αυτές σε τάξη, τις αναπτύσσει φραστικά, τις ταξινομεί και συνθέτει παραγράφους. Ακολουθεί η βελτίωση της δομής, του ενδιαφέροντος και της ροής της έκθεσης πάντα με τις κατάλληλες οδηγίες από το πρόγραμμα-βοηθό. Ολοκληρώνοντας την έκθεσή του ο μαθητής μπορεί να επιμεληθεί την εμφάνισή της και τέλος να την εκτυπώσει και να την παρουσιάσει στους γονείς του, τον εκπαιδευτικό ή τους συμμαθητές του».

4.2. Γενικά χαρακτηριστικά

Το πρόγραμμα «Ίδεοκατασκευές» βοηθά τον μαθητή να ασκηθεί στη διαδικασία παραγωγής αφηγηματικών και περιγραφικών κειμένων, οργανώνοντας τις ιδέες του μέσα από γραπτό λόγο, ώστε να έχει ροή και ενδιαφέρον και προσέχοντας λεπτομέρειες που τον κάνουν σαφή και καλαίσθητο.

A) Εκπαιδευτικά σημεία

Οργάνωση και ταξινόμηση ιδεών.

Δομημένη μέθοδος συγγραφής περιγραφικών και αφηγηματικών κειμένων.

Βελτίωση ενδιαφέροντος, ροής, δομής και εικόνας γραπτών κειμένων.

B) Χαρακτηριστικά τίτλου

Υπάρχει δυνατότητα αποθήκευσης κειμένων για μελλοντική χρήση.

Χρησιμοποιήθηκε για τη διδασκαλία του μαθήματος της Έκθεσης σε επιλεγμένα σχολεία στο πλαίσιο του προγράμματος του ΥΠ.Ε.Π.Θ. «Νησί των Φαιάκων».

Είναι προϊόν ερευνητικής μελέτης (διδασκορικής διατριβής).

Υπάρχει δυνατότητα εκτύπωσης.

Γ) Απαιτούμενες Τεχνικές Προδιαγραφές

Pentium III 350 MHz ή ανώτερο.

128MB RAM ή μεγαλύτερη.

Οδηγός CD-ROM - Συνιστάται δπλής ταχύτητας.

Windows 98/Me/2000/XP/2003

SVGA κάρτα γραφικών. Ανάλυση 800x600.

Ο ψηφιακός δίσκος συνοδεύεται από ένα αναλυτικό εγχειρίδιο χρήσης.

4.3. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Θεωρητική προσέγγιση.

Υπάρχει η άποψη πως οι μαθητές, ενώ μπορεί να κατέχουν αρκετές πληροφορίες σε λανθάνουσα κατάσταση (long-term memory), εντούτοις δυσκολεύονται να επαναφέρουν τις πιο απαραίτητες στην ενεργό μνήμη (short-term memory) και να τις χειριστούν κατάλληλα, ώστε να γράψουν ένα ολοκληρωμένο κείμενο (<http://www.greek-language.gr>). Άλλες μελέτες τονίζουν την αναγκαιότητα να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση και προσοχή στις διαδικασίες της γρα-

φής παρά στο περιεχόμενο και στο τελικό προϊόν (Σπαντιδάκης, 1998). Αυτοί ήταν κάποιοι από τους λόγους ανάπτυξης ενός μεγάλου αριθμού ερευνών που στόχευαν και στοχεύουν στην αναζήτηση του τρόπου παραγωγής κειμένων από τους μαθητές και στις δυσκολίες που παρουσιάζονται σε τέτοιου είδους προσπάθειες.

Έτσι, επιχειρήθηκε η δημιουργία υπολογιστικών περιβαλλόντων όπως αυτό των «Ιδεοκατασκευών», τα οποία θα ήταν ικανά να υποστηρίζουν και να κατευθύνουν τη σκέψη των μαθητών, όταν εκφράζονται γραπτά. Σε λογισμικά αυτού του είδους ο μαθητής προχωρά με βήματα χρησιμοποιώντας έτοιμες πληροφορίες, τις οποίες αξιοποιεί όταν τις χρειάζεται και μέσα από ερωτήματα που στόχο έχουν να τον διευκολύνουν ή να τον κατευθύνουν προς ένα συγκεκριμένο στόχο. Οι υποστηρικτές αυτού του είδους των προγραμμάτων βρίσκονται πιο κοντά στις συμπεριφοριστικές θεωρίες μάθησης, αφού πιστεύουν πως το (μπιχεβιοριστικό) περιβάλλον και η συστηματική καθοδήγηση από τις μηχανές είναι καθοριστικά για την απόκτηση δεξιοτήτων παραγωγής γραπτού λόγου (<http://www.greek-language.gr>).

Άλλες πάλι μελέτες θεωρούν ότι το λογισμικό «Ιδεοκατασκευές» βασίζεται στη θεωρία μάθησης του Vygotski και στα γνωσιακά μοντέλα γραφής των γνωσιακών ψυχολόγων Bereiter και Scardamalia, που στοχεύουν στη συγγραφή αφηγηματικών και περιγραφικών κειμένων σε ατομική βάση (Σπαντιδάκης, 1998). Για την ανάπτυξη των γνωσιακών και μεταγνωσιακών δεξιοτήτων στους μαθητές, ώστε αυτοί να μπορούν να εκφράζονται με επάρκεια και ακρίβεια, παρέχεται από λογισμικό βοήθεια με τρεις τρόπους:

- α) με υποστηρίξεις που αφορούν τη βραχυχρόνια μνήμη,
- β) με μεταγνωσιακές οδηγίες για μια υψηλότερου επιπέδου αξιολόγηση, επανεξέταση και κατανόηση του κειμένου και της διαδικασίας γραφής, και
- γ) με μεταγνωστικές οδηγίες που αφορούν τις δομές του κειμένου (π.χ. παράγραφοι, προτάσεις, ορθογραφία), το είδος του κειμένου, τους στόχους του συγγραφέα και το ακροατήριο για το οποίο γράφεται το κείμενο.

4.4. Κατηγοριοποίηση λογισμικού

Οι «Ιδεοκατασκευές» ανήκουν στα λογισμικά υποστήριξης της διαδικασίας παραγωγής γραπτού λόγου (writing process). Σύμφωνα με την «Εκπαιδευτική Πύλη» του ΥΠ.Ε.Π.Θ. είναι λογισμικό ανοιχτού τύπου που υποστηρίζει την ενεργητική και δημιουργική προσέγγιση στη μάθηση (<http://www.e-yliko.gr>). Ως λογισμικό ανοιχτού τύπου περιγράφεται και σε μελέτη για τις ΤΠΕ στην Ελλάδα (Ράπτης & Ράπτη, 2003, σελ. 86), ενώ στο «Επιμορφωτικό υλικό για την εκπαίδευση των επιμορφωτών στα Πανεπιστημιακά Κέντρα Επιμόρφωσης» κατατάσσεται στην κατηγορία των «συστημάτων καθοδηγούμενης διδασκαλίας» (<http://b-epipedo.cti.gr>). Κρίνεται ότι η τελευταία άποψη είναι και η ορθή, αφού πρόκειται για ένα σύστημα κλειστό, που με συγκεκριμένα βήματα οδηγεί τον μαθητή στην παραγωγή γραπτού λόγου, ιδιότητες που χαρακτηρίζουν τα λογισμικά της κατηγορίας αυτής (LSW, 2000).

4.5. Σύντομη περιγραφή

Στο εξώφυλλο της θήκης του CD-Rom οι σχεδιαστές του λογισμικού ισχυρίζονται ότι με αυτό μαθαίνει κάποιος τον τρόπο να γράφει καλές «εκθέσεις» οργανώνοντας μεθοδικά τις ιδέες και τις σκέψεις του.

Για τη συγγραφή ενός κειμένου ο μαθητής περνά από διαδοχικά στάδια, καθένα από τα οποία ενεργοποιείται με το κατάλληλο εικονίδιο:

Ο χρήστης γράφει το όνομά του και ένα κωδικό πρόσβασης, που θα του επιτρέπει να μπαίνει στο λογισμικό και να επανεξετάζει το θέμα με το οποίο ασχολείται.

Επιλέγει τον τύπο τελικού προϊόντος που θα δημιουργήσει (αφηγηματικό ή περιγραφικό), το κοινό στο οποίο απευθύνεται, τα κύρια σημεία και τη διάθεση που θα έχει το κείμενό του.

Ο μαθητής καταγράφει τις ιδέες που έχει στο νου. Καθεμιά ιδέα πρέπει να τη συνοδεύσει υποχρεωτικά με ένα από τα εικονίδια που βρίσκονται στο μπλε πεδίο της οθόνης και, αν θέλει, με ένα από αυτά του πράσινου πεδίου.

Στη φάση αυτή ταξινομεί όλες τις ιδέες που κατέγραψε, ώστε να υπάρχει αρχή (πρόλογος), μέση (κύριο θέμα) και τέλος (επίλογος).

Εδώ αναλύει τις ιδέες που κατέγραψε στα προηγούμενα στάδια.

Βελτιώνει τη δομή των ιδεών που ανέλυσε. Ξαναδιαβάζει το κείμενό του, το μετασχηματίζει και το αναδομεί «τακτοποιώντας» τις ιδέες του.

Επανεξετάζει το περιεχόμενο της παρουσίασής του, με σκοπό αυτή τη φορά να αυξήσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

Βελτιώνει τη ροή της παρουσίασης. Μπορεί να χρησιμοποιήσει διάφορα μέρη του λόγου που συνδέουν έξυπνα τις προτάσεις και τις παραγράφους μεταξύ τους.

Βελτιώνει την εικόνα της παρουσίασης μορφοποιώντας την.

Εκτυπώνει το κείμενο.

5. Αξιολόγηση του λογισμικού

Μελετώντας το λογισμικό «Ιδεοκατασκευές» και χωρίς να έχει επιχειρηθεί η αξιοποίησή του σε πραγματικές καταστάσεις (συνθήκες διδασκαλίας στην τάξη) παρατηρήθηκαν τα εξής:

Η εγκατάσταση του λογισμικού είναι εύκολη και πραγματοποιείται με τη βοήθεια ενός ελληνικού οδηγού, χωρίς προβλήματα σε υπολογιστές ενός τυπικού σχολικού εργαστηρίου. Το έντυπο εγχειρίδιο χρήσης είναι ένα μικρό 16σέλιδο βιβλιαράκι που βρίσκεται στη θήκη του CD-Rom. Εκεί αναφέρονται οι όροι χρήσης, οι απαιτήσεις του συστήματος και οι οδηγίες εγκατάστασης και εκτέλεσης του προγράμματος. Υπάρχουν, επίσης, εικονογραφημένες οδηγίες με τον κεντρικό πίνακα επιλογών, τα βασικά πλήκτρα, την εισαγωγή στοιχείων, τη δημιουργία νέου κειμένου, την επιλογή ήδη καταχωρημένου κειμένου, την καταγραφή ιδεών, την ταξινόμηση ιδεών, την πρώτη καταγραφή, τη βελτίωση της δομής, τη βελτίωση του ενδιαφέροντος, τη βελτίωση της ροής, τη βελτίωση της εικόνας του κειμένου και την εκτύπωση. Όλες οι πληροφορίες που δίνονται είναι σαφείς και ολοκληρωμένες.

Εκτός από το έντυπο εγχειρίδιο, οι πληροφορίες δίνονται και σε ηλεκτρονική μορφή στο αρχείο με το όνομα readme (τύπου pdf), που βρίσκεται μέσα στο CD. Στις οδηγίες, ωστόσο, δεν αναφέρεται πουθενά τηλεφωνικός αριθμός τεχνικής υποστήριξης ή διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Έντυπο συνοδευτικό υλικό δεν παρέχεται. Το συγκεκριμένο λογισμικό συνοδεύεται μόνο από το εγχειρίδιο χρήσης και όχι από συμπληρωματικό υλικό που μπορεί να στηρίξει τον εκπαιδευτικό στην παιδαγωγική αξιοποίησή του (σχέδια μαθημάτων, μαθησιακές δραστηριότητες, φύλλα εργασιών, σενάρια διδασκαλίας κ.λπ.). Απουσιάζει, επίσης, ο οδηγός δασκάλου για την ομάδα-στόχο για την οποία έχει δημιουργηθεί το CD-Rom, για το πώς σχετίζεται με τους σκοπούς για τους οποίους σχεδιάστηκε και για πιθανούς τρόπους χρήσης του μέσα στην τάξη.

Ο βασικός στόχος των «Ιδεοκατασκευών» (η υποβοήθηση της διαδικασίας ανάπτυξης ιδεών) περιγράφεται μόνο μέσα στο πρόγραμμα, στο μενού επιλογών «Περί» και στο υπομενού «Στόχοι». Επισημαίνεται ότι ο όρος «έκθεση», που χρησιμοποιείται συχνά τόσο στο εγχειρίδιο όσο και στο περιβάλλον εργασίας του ίδιου του λογισμικού, θεωρείται πλέον αδόκιμος (θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η έκφραση «παραγωγή γραπτού λόγου»).

Κρίνεται ότι καλό θα ήταν ο εκπαιδευτικός να έχει στη διάθεσή του περισσότερο υλικό που θα επεξηγούσε τη σκοπιμότητα χρήσης κάποιων στοιχείων που περιέχει το λογισμικό (πχ. χρήση εικονιδίων στην καταγραφή των ιδεών). Μια μικρή έρευνα στο Διαδίκτυο που είχε στόχο την εξεύρεση τόσο υλικού υποστήριξης της διδασκαλίας με τη χρήση των «Ιδεοκατασκευών» όσο και υλικού που αφορά την ανάπτυξή του, την παλιότερη αξιοποίησή του στην τάξη και την αξιολόγησή του δεν απέφερε καρπούς.

Ο μηχανισμός πλοήγησης (μενού, εικονίδια) είναι σαφής, λογικός και εύκολος στη χρήση, ενώ οι εντολές που χρησιμοποιούνται για την πλοήγηση στο CD-

Rom είναι απλές και ομοιόμορφες. Σε κάθε παράθυρο υπάρχουν εικονίδια που δίνουν τη δυνατότητα στον χρήστη να βγει εύκολα από μια συγκεκριμένη οθόνη και να μετακινηθεί σε άλλες ή να επαναλάβει όλα ή κάποια από τα βήματά του και να προβεί σε διορθώσεις. Το τελικό κείμενο μπορεί να εκτυπωθεί.

Σε ό,τι αφορά το σχεδιασμό των «Ιδεοκατασκευών», οι εμφανίσεις των μενού και της οθόνης είναι φιλικές προς τον χρήστη και τακτοποιημένες. Οι οδηγίες και το οπτικό υλικό είναι κατάλληλα όσον αφορά τη χρήση του από μαθητές της Ε' και της Στ' τάξης. Η βοήθεια παρέχεται με εύχρηστο τρόπο. Τα διαδραστικά στοιχεία που υπάρχουν στο λογισμικό έχουν κοινά χαρακτηριστικά με εκείνα που συναντώνται σε λογισμικά καθοδηγούμενης διδασκαλίας, παρέχοντας στον μαθητή χρήσιμες πληροφορίες για το γραπτό του κείμενο (με ιδιαίτερη βαρύτητα στη δομή και το σχεδιασμό). Στα αρνητικά στοιχεία καταγράφουμε την έλλειψη δυνατότητας «δικτυακής» χρήσης του λογισμικού καθώς και το ότι τα εικονίδια που συνοδεύουν προαιρετικά την κάθε ιδέα έχουν χαμηλή ανάλυση, δεν είναι ελκυστικά, ενώ δεν υπάρχει μεγάλη ποικιλία.

Στη φάση της καταγραφής των ιδεών καλείται ο μαθητής με τη χρήση βασικών εικονιδίων να κατατάξει την κάθε ιδέα που καταγράφει σε κατηγορία (χρόνος, ήρωας, κεντρικό γεγονός, περιβάλλον κ.λπ.). Θεωρούμε ότι η υποχρεωτική κατηγοριοποίησή της στις συγκεκριμένες κατηγορίες που περιέχει το λογισμικό μπορεί να δημιουργήσει πρόβλημα, αφού κάποιες από αυτές μπορεί να μην αντιστοιχούν σε καμιά κατηγορία. Στο σημείο αυτό διαπιστώθηκε η ύπαρξη κατηγορίας ιδεών υπό τον τίτλο «Συνάντηση υποθέσεων». Τόσο ο τίτλος της κατηγορίας αυτής όσο και η ερμηνεία που επιχειρείται από την επιλογή «βοήθεια» του λογισμικού («αν στο κεντρικό θέμα σου εμπεριέχονται περισσότερες από μια υποθέσεις, φρόντισε αυτές να συναντιούνται») εκτιμούμε ότι είναι δυσνόητες για την πλειονότητα των μαθητών της Ε' και της ΣΤ' τάξης.

Στη φάση της βελτίωσης της ροής της παρουσίασης το διαθέσιμο λεξιλόγιο παρουσιάζεται στη δεξιά πλευρά της οθόνης. Κρίνουμε ότι ο μηχανισμός αναζήτησης της κατάλληλης λέξης είναι δύσχρηστος και αργός, και πιθανώς η χρήση του να δυσκολέψει τους μαθητές.

Οι «Ιδεοκατασκευές» υποστηρίζουν συνεργατικά σχήματα στην καλλιέργεια της διαδικασίας περιγραφικών ή αφηγηματικών κειμένων. Κρίνεται ότι ανάλογες δράσεις θα μπορούσαν να οργανωθούν το ίδιο αποτελεσματικά χωρίς τη χρήση της τεχνολογίας. Για το λόγο αυτό, και πέρα από τα καινοτόμα στοιχεία που χρησιμοποιούνται, δεν θεωρείται βέβαιη η αντοχή της χρήσης του λογισμικού στο πέρασμα του χρόνου.

6. Συμπεράσματα

Το λογισμικό «Ιδεοκατασκευές» έρχεται για να στηρίξει το έργο του εκπαιδευτικού στο γλωσσικό μάθημα και συγκεκριμένα τη διαδικασία παραγωγής γραπτού λόγου από τους μαθητές. Η χρήση του συμβάλλει στη δημιουργία κατάλληλου παιδαγωγικού και μαθησιακού κλίματος (συνεργατικό μοντέλο ομα-

δικής εργασίας - ομαδοσυνεργατική μάθηση). Οι οδηγίες που δίνονται διευκολύνουν τους μαθητές να ακολουθήσουν μια πρακτική συγγραφής δομημένη σε βήματα, ώστε να οργανώνουν τις ιδέες τους, να τις αναπτύσσουν φραστικά, να τις ταξινομούν και να συνθέτουν παραγράφους σε κείμενα με ροή και ενδιαφέρον, τα οποία μπορούν να τα επεξεργάζονται οποιαδήποτε στιγμή. Η αποτελεσματικότητα της χρήσης του λογισμικού είναι σαφώς εξαρτημένη από το βαθμό εξοικείωσης του ίδιου του εκπαιδευτικού με την οργάνωση και διεξαγωγή διδασκαλιών υποστηριζόμενων από τις ΤΠΕ (Σολομωνίδου, 2002).

Η απουσία παιδαγωγικού υποστηρικτικού υλικού καθιστά προβληματική την ουσιαστική αξιοποίηση του λογισμικού. Με βάση τα στοιχεία που βρέθηκαν και σε συνδυασμό με τις εμπειρικές μας παρατηρήσεις, φαίνεται ότι η μακρόχρονη παρουσία του λογισμικού στο εμπόριο δεν συνοδεύτηκε από την παραγωγή μιας βελτιωμένης έκδοσής του, που θα προέκυπτε μετά από την πολύχρονη αξιοποίησή του στη διδακτική πράξη.

7. Βιβλιογραφία

- Γεωργιάδου, Ε. & Οικονομίδης, Α. (2001). Όργανο αξιολόγησης εκπαιδευτικού λογισμικού. *Πρακτικά 1ου Συνεδρίου για την Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη - Εκπαιδευτικό Λογισμικό και Διαδίκτυο*, CD-ROM, ΥΠΕΠΘ/ Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Κόμης, Β. (2004). *Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών*. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- Κουστουράκης, Γ. – Παναγιωτακόπουλος, Χ. – Κατσίλλης, Γ. (2000). Κοινωνιολογική προσέγγιση του αυτοαξιολογούμενου στρες σε δασκάλους εξαιτίας της εισόδου των «Νέων Τεχνολογιών» στην εκπαιδευτική διαδικασία. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 110, 122-131.
- Παναγιωτακόπουλος, Χ. – Πιερρακάς, Χ. – Πιντέλας, Π. (2003). *Το εκπαιδευτικό λογισμικό και η αξιολόγησή του*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Πρέζας, Π. (2003). *Θεωρίες Μάθησης και Εκπαιδευτικό Λογισμικό*. Αθήνα: Κλειδάριθμος.
- Ράπτης, Α. – Ράπη Α. (2002). Το συνεργατικό πρόγραμμα και τα αποτελέσματά του, στο Α. Δημητρακοπούλου (επιμ.), *Πρακτικά 3ου Συνεδρίου ΕΤΠΕ*, τόμος Α', 26-29/9/2002, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Εκδόσεις Καστανιώτη, Ρόδος.
- Σολομωνίδου, Χ. (2002). Συνεργατική μάθηση με τη χρήση των ΤΠΕ: Εμπειρίες από Δημοτικά Σχολεία της Θεσσαλίας, στο Α. Δημητρακοπούλου (επιμ.), *Πρακτικά 3ου Συνεδρίου ΕΤΠΕ*, τόμος Α', 26-29/9/2002, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Εκδόσεις Καστανιώτη, Ρόδος.
- Herrlich M. – Tulodziecki, G. (2003). *Lerntheoretische und mediandidaktische Grundlagen der Medienverwendung und Mediengestaltung*. Hagen: Fernuniversitaet in Hagen.
- LSW - Landesinstitut für Schule und Weiterbildung (Hrsg) (2000): *Lernen mit neuen Medien. Grundlagen und Verfahren der Prüfung neuer Medien*. Bönnen: Kettler.

8. Ιστοσελίδες

- Επιθυμητά χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού λογισμικού, www.netschoolbook.gr
- Επιμορφωτικό υλικό για την εκπαίδευση των επιμορφωτών στα Πανεπιστημιακά Κέντρα Επιμόρφωσης, τεύχος 5 - Ειδικό μέρος κλάδου ΠΕ60-70, Διαθέσιμο: <http://b-epipedo.cti.gr/portal>, ανάκτηση 26-03-08.
- Εκπαιδευτική Πύλη ΥΠ.Ε.Π.Θ. Διαθέσιμο: http://www.e-yliko.gr/htmls/dir_soft/ideo.aspx, ανάκτηση: 26-03-08.

- Κριτήρια αξιολόγησης εκπαιδευτικού λογισμικού, www.netschoolbook.gr
- Λογισμικό για τη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής. Διαθέσιμο: <http://www.greek-language.gr>, ανάκτηση 19-03-08.
- Οδηγίες αξιολόγησης εκπαιδευτικού λογισμικού, Διαθέσιμο: [www.pi-schools.gr/ erga_ktp/ axiologisi_ 22_ 11_ 2007_ v6.doc](http://www.pi-schools.gr/erga_ktp/axiologisi_22_11_2007_v6.doc), ανάκτηση 25-3-2008.
- Παπαδόπουλος, Γ. (2004), «Έλεγχος ποιότητας εκπαιδευτικού λογισμικού: Ο σχεδιασμός και το έργο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου», Διαθέσιμο: [http://www.pi-schools.gr/hdtdc/ material/ ict /software-evaluation.zip](http://www.pi-schools.gr/hdtdc/material/ict/software-evaluation.zip), ανάκτηση 26-03-08.
- Σπαντιδάκης, Ι. (1998). *Οι ιδεοκατασκευές στα πλαίσια της ομαδοσυνεργατικής παραγωγής του γραπτού λόγου*. Διαθέσιμο: <http://www.cc.uoa.gr/faiakes>, ανάκτηση: 25-03-08.